

Het inreisverbod in vreemdelingen- en strafrecht

HET INREISVERBOD IN VREEMDELINGEN- EN STRAFRECHT

Over deze Europese maatregel en aanverwante instrumenten in Nederland

mr. J.R.K.A.M. Waasdorp
mr. A. Pahladsingh

Iustitia
Scripta

HET INREISVERBOD IN VREEMDELINGEN- EN STRAFRECHT

Over deze Europese maatregel en aanverwante instrumenten in Nederland

© Iustitia Scripta/PMJJFrissen.com, 2021

Omslagontwerp: Ronald Koopmans

Ontwerp binnenwerk: Ronald Koopmans

Opmaak binnenwerk: Jaap Swart

ISBN: 978-90-830661-4-1

NUR-codes: 821, 823, 824

Behoudens de krachtens het (internationale) auteursrecht toegelaten uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door mid-del van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling – al dan niet online – worden opgeslagen of toegankelijk gemaakt, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende(n).

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan de afwezigheid van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden, niet worden gegarandeerd. De auteursrechthebbende aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden.

Deze publicatie is verzorgd door Iustitia Scripta/PMJJFrissen.com ten tijde van de totstandkoming gevestigd te Best. Voor informatie over de activiteiten van de auteurs-rechthebbende ga naar: www.iustitiascripta.com.

INHOUD

17	VOORWOORD BIJ DE VIERDE DRUK
18	VOORWOORD BIJ DE DERDE DRUK
19	VOORWOORD BIJ DE TWEDE DRUK
20	VOORWOORD BIJ DE EERSTE DRUK
22	LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN
27	HOOFDSTUK 1 NAAR EEN EFFECTIEF EUROPEES TERUGKEERBELEID
83	HOOFDSTUK 2 ARTIKEL 11 VAN DE TERUGKEERRICHTLIJN EN DE IMPLEMENTATIE DAARVAN IN NEDERLANDSE WET- EN REGELGEVING
99	HOOFDSTUK 3 DE RECHTSPRAAK VAN HET HOF VAN JUSTITIE
139	HOOFDSTUK 4 HET INREISVERBOD IN HET VREEMDELINGENRECHT
139	A HET SYSTEEM VAN DE UITVAARDIGING VAN HET INREISVERBOD
199	B NA DE UITVAARDIGING VAN HET INREISVERBOD
253	HOOFDSTUK 5 BEVOEGDHEIDSVERDELING
259	HOOFDSTUK 6 HET INREISVERBOD IN HET STRAFRECHT
261	A NATIONAALRECHTELIJK PERSPECTIEF
273	B UNIERECHTELIJK PERSPECTIEF
307	HOOFDSTUK 7 CONCLUSIE
317	LIJST MET GERAADPLEEGDE LITERATUUR
330	OVER DE AUTEURS

UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

17	VOORWOORD BIJ DE VIERDE DRUK
18	VOORWOORD BIJ DE DERDE DRUK
19	VOORWOORD BIJ DE TWEDE DRUK
20	VOORWOORD BIJ DE EERSTE DRUK
22	LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN
27	HOOFDSTUK 1 NAAR EEN EFFECTIEF EUROPEES TERUGKEERBELEID
27	1.1 Inleiding
28	1.2 De aanloop naar de Terugkeerrichtlijn: een historische schets
28	1.2.1 <i>Het Programma van Tampere</i>
30	1.2.2 <i>Een mededeling van de Europese Commissie betreffende een gemeenschappelijk beleid inzake illegale immigratie</i>
31	1.2.3 <i>Het Algemeen Plan ter bestrijding van illegale immigratie en mensenhandel in de Europese Unie</i>
31	1.2.4 <i>Het Groenboek over een communautair terugkeerbeleid ten aanzien van personen die illegaal in de Europese Unie verblijven</i>
33	1.2.5 <i>Het Actieprogramma inzake terugkeer en het Haags Programma</i>
34	1.2.6 <i>Een eerste resultaat van het Haags Programma: Wijziging van de wetgevingsprocedure inzake de vaststelling van maatregelen op het gebied van illegale immigratie, illegaal verblijf en terugkeer</i>
35	1.2.7 <i>Een tweede resultaat van het Haags Programma: De Terugkeerrichtlijn</i>
35	1.2.7.1 <i>Het verzoek van de Europese Raad om een richtlijn</i>
36	1.2.7.2 <i>De onderhandelingen over het voorstel: Een overzicht in vogelvlucht</i>
37	1.3 De Terugkeerrichtlijn
37	1.3.1 <i>Doelstelling en rechtsgrondslag</i>
38	1.3.2 <i>De toepasselijkheid van de Terugkeerrichtlijn</i>
38	1.3.2.1 <i>Onderdaan van een derde land met illegaal verblijf</i>
40	1.3.2.2 <i>De onderdaan van een derde land die op doorreis is</i>
41	1.3.3 <i>Kritiekpunten en zorgen over de Terugkeerrichtlijn</i>

41	1.4 Het inreisverbod en de verhouding tot de ongewenstverklaring
43	1.5 Het Handboek Terugkeer
45	1.6 Nationale maatregelen in het kader van terrorisme
45	1.6.1 <i>Inleiding</i>
46	1.6.2 <i>De Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding</i>
46	1.6.2.1 <i>Verschillende bestuurlijke maatregelen</i>
46	1.6.2.2 <i>Het uitreisverbod</i>
49	1.6.2.3 <i>Bespreking van het uitreisverbod</i>
52	1.6.3 <i>De Rijkswet tot wijziging van de Paspoortwet</i>
54	1.6.4 <i>De Rijkswet tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap</i>
59	1.6.5 <i>Ontwikkelingen in de rechtspraak</i>
68	1.7 Een herschikking van de Terugkeerrichtlijn?
68	1.7.1 <i>Het EU-actieplan van maart 2017</i>
69	1.7.2 <i>Naar een betere terugkeercapaciteit</i>
71	1.7.3 <i>Voorstel Europese Commissie: herschikking Terugkeerrichtlijn</i>
71	1.7.3.1 <i>Inleiding</i>
71	1.7.3.2 <i>Problemen</i>
72	1.7.3.3 <i>Doelstellingen</i>
72	1.7.3.4 <i>Risico op onderduiken</i>
75	1.7.3.5 <i>Terugkeerbesluit</i>
77	1.7.3.6 <i>Inreisverbod</i>
78	1.7.3.7 <i>Bewaring</i>
79	1.7.3.8 <i>Terugkeergrensprocedure</i>
79	1.7.4 <i>Kritiek op voorstel Europese Commissie tot herschikking Terugkeerrichtlijn</i>
83	HOOFDSTUK 2 ARTIKEL 11 VAN DE TERUGKEERRICHTLIJN EN DE IMPLEMENTATIE DAARVAN IN NEDERLANDSE WET- EN REGELGEVING
83	2.1 Inleiding
83	2.2 Artikel 11 van de Terugkeerrichtlijn
83	2.2.1 <i>Eerste lid</i>

84	2.2.2 <i>Tweede lid</i>
86	2.2.3 <i>Derde lid</i>
88	2.2.4 <i>Vierde lid</i>
90	2.2.5 <i>Vijfde lid</i>
90	2.3 De implementatie van artikel 11 van de Terugkeerrichtlijn in de Nederlandse wet- en regelgeving
90	2.3.1 <i>De uiterlijke implementatietermijn en de gevolgen van niet-tijdige implementatie</i>
93	2.3.2 <i>De implementatie van artikel 11 van de Terugkeerrichtlijn in de vreemdelingenwet- en regelgeving</i>
96	2.3.3 <i>De implementatie van artikel 11 van de Terugkeerrichtlijn in de strafwetgeving</i>
99	HOOFDSTUK 3 DE RECHTSPRAAK VAN HET HOF VAN JUSTITIE
99	3.1 Inleiding
100	3.2 Het arrest El Dridi
103	3.3 Het arrest Achughbavian
104	3.4 Het arrest Sagor
105	3.5 Het arrest Filev en Osmani
105	3.5.1 <i>Aanleiding tot en oordeel in het arrest Filev en Osmani</i>
107	3.5.2 <i>Betekenis van het arrest Filev en Osmani voor Nederland</i>
109	3.6 Het arrest Zh. en O.
109	3.6.1 <i>Aanleiding tot en oordeel in het arrest Zh. en O.</i>
111	3.6.2 <i>Betekenis van het arrest Zh. en O. voor Nederland</i>
111	3.6.2.1 <i>Betekenis voor het inreisverbod I: Vreemdelingenrecht</i>
113	3.6.2.2 <i>Betekenis voor het inreisverbod II: Strafrecht</i>
114	3.7 Het arrest Celaj
116	3.8 Het arrest Affum
118	3.9 Het arrest Ouhrami
118	3.9.1 <i>Aanvang van de duur van het inreisverbod</i>
120	3.9.2 <i>De verhouding tussen het terugkeerbesluit en het inreisverbod</i>

121	3.9.3 <i>De strafoplegging</i>
122	3.9.4 <i>Het vervolg op Ouhrami</i>
122	3.10 Het arrest E
125	3.11 Het arrest K.A. e.a.
128	3.12 Het arrest Gnandi
130	3.13 Het arrest J.Z.
130	3.14 Het arrest Westerwaldkreis
133	3.15 Conclusies
139	HOOFDSTUK 4 HET INREISVERBOD IN HET VREEMDELINGENRECHT
139	4.1 Inleiding
139	A HET SYSTEEM VAN DE UITVAARDIGING VAN HET INREISVERBOD
139	4.2 Tegen wie mag de staatssecretaris een inreisverbod uitvaardigen?
139	4.2.1 <i>Inleiding</i>
141	4.2.2 <i>Punt 2): Tegen wie een terugkeerbesluit is of (nagenoeg) gelijktijdig wordt genomen</i>
141	4.2.2.1 <i>Inleiding</i>
142	4.2.2.2 <i>Grondslag 1): Een terugkeerbesluit dat (nagenoeg) gelijktijdig met het inreisverbod is genomen</i>
147	4.2.2.3 <i>Grondslag 2): Een in het verleden genomen terugkeerbesluit</i>
148	4.2.2.4 <i>Eisen aan een terugkeerbesluit</i>
150	4.2.2.5 <i>Conclusie: Geen inreisverbod zonder terugkeerbesluit</i>
150	4.2.3 <i>Punt 4): Op wie Dublinverordening III niet van toepassing is</i>
150	4.2.3.1 <i>Van Dublinverordening II ...</i>
152	4.2.3.2 <i>... naar Dublinverordening III</i>
152	4.2.4 <i>Punt 5): Die niet al ongewenst is verklaard</i>
153	4.3 Lichte en zware inreisverboden
153	4.3.1 <i>Het onderscheid</i>
154	4.3.2 <i>Wanneer zijn welke rechtsgevolgen aan het inreisverbod verbonden?</i>
155	4.3.3 <i>Het belang van het onderscheid</i>

156	4.4 Wie is namens de staatssecretaris bevoegd?
156	4.5 Een verplichting tot uitvaardiging van het inreisverbod?
156	4.5.1 <i>Artikel 66a, eerste lid, Vw 2000</i>
158	4.5.2 <i>Artikel 66a, tweede lid, Vw 2000</i>
161	4.6 De duur van het inreisverbod I: Het kader
161	4.6.1 <i>Het kader</i>
164	4.6.2 <i>De toepassing van het kader</i>
165	4.6.3 <i>Naar een nieuw kader?</i>
165	4.6.3.1 <i>De aangekondigde heroverweging van het kader</i>
168	4.6.3.2 <i>Een bespreking van het nieuwe kader</i>
168	4.6.3.3 <i>De ACVZ over de aangekondigde heroverweging</i>
169	4.7 De duur van het inreisverbod II: De zienswijze
169	4.7.1 <i>Inleiding</i>
170	4.7.2 <i>Het recht om te worden gehoord volgens het Hof van Justitie</i>
172	4.7.3 <i>Een licht inreisverbod dat al dan niet verband houdt met een reguliere verblijfsprocedure</i>
174	4.7.4 <i>Een zwaar inreisverbod dat al dan niet verband houdt met een reguliere verblijfsprocedure</i>
174	4.7.5 <i>Een licht of zwaar inreisverbod dat verband houdt met een verblijfsprocedure asiel</i>
175	4.8 Na de zienswijze: Motiveren
175	4.8.1 <i>Inleiding</i>
176	4.8.2 <i>De ondergrens en de wijze van motiveren</i>
178	4.8.3 <i>Individuele omstandigheden en hun betekenis voor (de duur van) het inreisverbod</i>
178	4.8.3.1 <i>Inleiding</i>
178	4.8.3.2 <i>Een beroep op de algemene veiligheidssituatie in het land van herkomst</i>
179	4.8.3.3 <i>Een beroep op artikel 3 van het EVRM</i>
180	4.8.3.4 <i>Een beroep op een interim measure</i>

181	4.8.3.5 Een beroep op artikel 8 van het EVRM
187	4.8.3.6 Een beroep op artikel 24 van het EU-Handvest
187	4.8.3.7 Een beroep op tijdsverloop bij zware inreisverboden
193	4.8.3.8 Een beroep op het ontbreken van risico op onttrekking
194	4.8.3.9 Een beroep op humanitaire redenen
194	4.8.4 De motivering van openbareordeaspecten
195	4.8.4.1 Inreisverboden van meer dan vijf jaren
196	4.8.4.2 Inreisverboden van ten hoogste vijf jaren met toepassing van artikel 66a, zevende lid, aanhef en onder b, van de Vw 2000
197	4.8.4.3 Inreisverboden van ten hoogste vijf jaren met toepassing van artikel 66a, zevende lid, aanhef en onder a, van de Vw 2000 dan wel artikel 6.5a, derde of vierde lid, van het Vb 2000
198	4.8.5 Geen inhoudelijke zienswijze of te late zienswijze
199	B NA DE UITVAARDIGING VAN HET INREISVERBOD
199	4.9 De bekendmaking van het inreisverbod
201	4.10 Het rechtsgevolg van het inreisverbod
201	4.10.1 Meer dan één inreisverbod
201	4.10.1.1 Dezelfde duur
202	4.10.1.2 Een andere duur
203	4.10.1.3 Buitenlands inreisverbod
205	4.10.2 Het inreisverbod naast de ongewenstverklaring?
206	4.10.3 Rechtmatig verblijf in andere lidstaat: Geen ongewenstverklaring, maar een inreisverbod
207	4.10.4 In absentia procedure
211	4.10.5 Terugkeerprocedure of Dublinprocedure
212	4.10.6 Tussentijdse terugkeer
214	4.11 Aanvang van de duur van het inreisverbod
214	4.11.1 De rechtspraak
216	4.11.2 De literatuur
216	4.11.2.1 Twee stromingen

216	4.11.2.2 <i>Stroming 1): De duur van het inreisverbod vangt al aan op het moment dat het inreisverbod is vastgesteld/uitgevaardigd</i>
218	4.11.2.3 <i>Stroming 2): De duur van het inreisverbod vangt pas aan op het moment dat de vreemdeling daadwerkelijk is teruggekeerd naar een derde land</i>
218	4.12 Het verkrijgen van rechtmatig verblijf na een inreisverbod
218	4.12.1 <i>Licht inreisverbod</i>
219	4.12.2 <i>Zwaar inreisverbod</i>
220	4.13 Het rechtsmiddel
223	4.14 Het indienen van de beroepsgronden
223	4.14.1 <i>De regels</i>
224	4.14.2 <i>De termijnen</i>
224	4.15 Het recht om de zitting van de rechtbank bij te wonen
225	4.16 De betekenis van artikel 78 van de Vw 2000
227	4.17 Procesbelang bij het rechtsmiddel inzake een verblijfsprocedure na een inreisverbod
227	4.17.1 <i>Samenloop van een verblijfsprocedure met een zwaar inreisverbod</i>
227	4.17.1.1 <i>Nieuwe lijn: Wel procesbelang bij het beroep inzake een verblijfsprocedure</i>
230	4.17.1.2 <i>Zwaar inreisverbod is reeds uitgevaardigd vóór een asielaanvraag: Die aanvraag is mede een verzoek om opheffing van het zware inreisverbod</i>
230	4.17.2 <i>Een licht inreisverbod: Wel procesbelang</i>
231	4.18 Procesbelang bij het rechtsmiddel tegen het inreisverbod
231	4.18.1 <i>Een hoofdregel met twee uitzonderingen</i>
231	4.18.2 <i>Uitzondering 1): De vreemdeling is teruggekeerd naar een derde land en de duur van het inreisverbod is inmiddels verstreken</i>
231	4.18.3 <i>Uitzondering 2): De vreemdeling heeft na zijn terugkeer geen contact met zijn gemachtigde onderhouden</i>
233	4.19 Gevolgen voor het inreisverbod van schending van het verdedigingsbeginsel

233	4.19.1 <i>De betekenis van het arrest M.G. en N.R.</i>
234	4.19.2 <i>Geen ambtshalve toepassing</i>
235	4.20 Gevolgen van het niet of gebrekkig motiveren van (de duur van) het inreisverbod
235	4.20.1 <i>Inleiding</i>
236	4.20.2 <i>Bepalen dat de rechtsgevolgen van het vernietigde inreisverbod in stand blijven</i>
237	4.20.3 <i>De bestuurlijke lus toepassen</i>
239	4.21 De toetsing door de bestuursrechter van de actualiteit van de bedreiging voor de openbare orde
239	4.21.1 <i>Inleiding</i>
240	4.21.2 <i>Het arrest Oliveri</i>
241	4.21.3 <i>De betekenis van het arrest Oliveri voor het vreemdelingenrecht</i>
242	4.21.4 <i>Voorbeelden rond de motivering ten aanzien van de openbare orde</i>
246	4.22 Een verzoek om (tijdelijke) opheffing
246	4.22.1 <i>Ten aanzien van het inreisverbod</i>
248	4.22.2 <i>Ten aanzien van de ongewenstverklaring?</i>
249	4.23 Lessen uit de praktijk
249	4.23.1 <i>Het WODC-evaluatierapport van juni 2014</i>
250	4.23.2 <i>De Rapportage Vreemdelingenketen van maart 2017</i>
253	HOOFDSTUK 5 BEVOEGDHEIDSVERDELING
253	5.1 Inleiding
253	5.2 Een aangelegenheid van de interne rechtsorde
254	5.3 Toepasselijkheid van het EU-Handvest
255	5.4 De bestuursrechter gaat over de rechtmatigheid van een uitgevaardigd inreisverbod ...
255	5.5 ... het OM over de strafvervolging ...
255	5.6 ... en de strafrechter over de strafoplegging

259	HOOFDSTUK 6	HET INREISVERBOD IN HET STRAFRECHT
259	6.1	Inleiding
261	A	NATIONAALRECHTELIJK PERSPECTIEF
261	6.2	De strafbaarstelling
262	6.3	Bewijsperikelen: Over ‘weten’ en ‘ernstige redenen hebben om te vermoeden’
262	6.3.1	<i>Inleiding</i>
263	6.3.2	<i>Van oude ongewenstverklaring naar zwaar inreisverbod</i>
263	6.3.2.1	<i>Het oordeel van de Hoge Raad</i>
264	6.3.2.2	<i>Analyse</i>
265	6.3.3	<i>De advocaat van de verdachte is op de hoogte</i>
265	6.3.3.1	<i>Het oordeel van de Hoge Raad</i>
266	6.3.3.2	<i>Analyse</i>
267	6.4	Oriëntatiepunten bij het opleggen van een onvoorwaardelijke gevangenisstraf
267	6.4.1	<i>De oriëntatiepunten in het algemeen</i>
268	6.4.2	<i>De oriëntatiepunten en artikel 197 van het WvSr</i>
269	6.5	Het ne-bis-in-idembeginsel
270	6.6	Een aanvraag tot herziening
271	6.7	Lessen uit de praktijk
273	B	UNIHERECHTELIJK PERSPECTIEF
273	6.8	De gelding en toepasselijkheid van de Terugkeerrichtlijn
273	6.8.1	<i>De oude ongewenstverklaring geldt als terugkeerbesluit</i>
275	6.8.2	<i>De verdachte die ook andere strafbare feiten heeft gepleegd</i>
275	6.8.2.1	<i>De betekenis van artikel 2, tweede lid, aanhef en onder b, van de Terugkeerrichtlijn</i>
276	6.8.2.2	<i>Artikel 109a van de Vw 2000</i>
276	6.8.3	<i>De verdachte die zich ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting niet meer in Nederland bevindt</i>

277	6.9 De gevolgen van de Terugkeerrichtlijn voor de geldigheid van een oude ongewenstverklaring
277	6.9.1 <i>De rechtspraak van de Hoge Raad</i>
279	6.9.2 <i>De rechtspraak van de gerechtshoven</i>
282	6.10 De betekenis van rechtstreeks werkende bepalingen uit de Terugkeerrichtlijn
282	6.10.1 <i>De betekenis voor de oude ongewenstverklaring</i>
283	6.10.2 <i>De betekenis voor het zware inreisverbod</i>
283	6.10.3 <i>De betekenis van artikel 11 van de Terugkeerrichtlijn</i>
286	6.10.4 <i>Het toetsingsmoment: Ex tunc</i>
287	6.11 De gevolgen van de Terugkeerrichtlijn voor de strafoplegging
287	6.11.1 <i>Twee vereisten voor het opleggen van een gevangenisstraf</i>
288	6.11.2 <i>Vereiste 1): De stappen van de terugkeerprocedure zijn doorlopen</i>
288	6.11.2.1 <i>Een vergewisplicht voor de strafrechter</i>
290	6.11.2.2 <i>Een uitzondering op de vergewisplicht</i>
291	6.11.2.3 <i>Geen 'dubbele vergewisplicht'</i>
292	6.11.3 <i>Vereiste 2): De verdachte verblijft, zonder geldige reden om niet terug te keren, illegaal in Nederland</i>
292	6.11.3.1 <i>Wat is (g)een geldige reden om niet terug te keren?</i>
293	6.11.3.2 <i>De verhouding van de geldige reden om niet terug te keren tot overmacht</i>
297	6.12 Voorbeelden waarin de gerechtshoven zich ervan hebben vergewist of de stappen van de terugkeerprocedure zijn doorlopen
297	6.12.1 <i>Inleiding</i>
297	6.12.2 <i>De stappen van de terugkeerprocedure zijn niet doorlopen</i>
298	6.12.3 <i>De stappen van de terugkeerprocedure zijn wel doorlopen</i>
299	6.12.4 <i>Bespreking van de arresten</i>
300	6.13 De betekenis van het arrest Ouhrami
300	6.13.1 <i>Inleiding</i>
300	6.13.2 <i>De betekenis van het arrest Ouhrami voor de oude ongewenstverklaring</i>

301	6.13.3 <i>De betekenis van het arrest Ouhrami voor het inreisverbod</i>
302	6.13.3.1 <i>De verdachte is teruggekeerd, maar te vroeg weer Nederland ingereisd</i>
302	6.13.3.2 <i>De verdachte is nimmer teruggekeerd</i>
303	6.14 Conclusie: Vreemdelingenstrafrecht
307	HOOFDSTUK 7 CONCLUSIE
307	7.1 Het inreisverbod op drie niveaus
308	7.2 Europees niveau
310	7.3 Nationaal niveau I: Vreemdelingenrecht
312	7.4 Nationaal niveau II: Strafrecht
313	7.5 Een versmelting van het vreemdelingenrecht en het strafrecht
317	LIJST MET GERAADPLEEGDE LITERATUUR
330	OVER DE AUTEURS

VOORWOORD BIJ DE VIERDE DRUK

Voor u ligt ons boek over het inreisverbod. Eerder verscheen deze uitgave bij Sdu Uitgevers te Den Haag. De afgelopen 3 jaar hebben zich interessante ontwikkelingen rondom deze Unierechtelijke maatregel voorgedaan, waardoor een herziene uitgave noodzakelijk werd. Dit geldt voor alle drie de dimensies waarop het inreisverbod speelt: Europees recht, Nederlands vreemdelingenrecht en Nederlands strafrecht. Alle ontwikkelingen zijn in deze uitgave gebundeld tot een geheel. Meteen wordt duidelijk dat Europese geluiden over het inreisverbod van betekenis zijn voor onze nationale (rechts)praktijk. Wij denken bijvoorbeeld aan het voorstel van de Europese Commissie voor een herschikking van de Terugkeerrichtlijn. Ook recente arresten van het Hof van Justitie hebben invloed op wat Nederlandse rechters beslissen en hoe Nederlandse wetgeving in elkaar steekt of zou moeten steken. Wij noemen de arresten *Ouhrami* en *J.Z.*, waarin het Hof van Justitie zich – kort gezegd – heeft uitgelaten over de verenigbaarheid van artikel 197 van het WvSr met het Unierecht. Ook wijzen we op de doorwerking van arresten (denk aan *K.A. e.a.*, *Gnandi* en *Ouhrami*) in het vreemdelingenrecht.

Deze herziene uitgave is uitgegeven door Peter Frissen van uitgeverij Iustitia Scripta. Wij zijn hem dankbaar voor de prettige samenwerking.

De materie is bijgehouden tot 30 september 2021. In de correctiefase hebben wij op beperkte schaal nog enkele nieuwere gegevens verwerkt. In deze druk worden de termen ‘Afdeling’ en ‘Afdeling bestuursrechtspraak’ door elkaar gebruikt. We bedoelen hiermee natuurlijk steeds de ABRvS. In deze uitgave is – anders dan in de eerdere uitgaven over dit onderwerp – de bevoegdheid te beslissen in vreemdelingenzaken overgegaan van de minister van Veiligheid en Justitie naar de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Den Haag, 30 september 2021

Jim Waasdorp en Aniel Pahladsingh

VOORWOORD BIJ DE DERDE DRUK

Sinds de tweede druk zijn inmiddels bijna twee jaren verstreken. Ook in die periode is veel gebeurd op Europees en nationaal niveau ten aanzien van het inreisverbod. Op Europees niveau is meer rechtspraak van het Hof van Justitie gekomen met directe gevolgen voor de Nederlandse rechtspraak (zowel vreemdelingenrecht als strafrecht). De doorwerking van het inreisverbod vanuit het Unierecht naar het nationale recht (vreemdelingenrecht en strafrecht) is zeer duidelijk waarneembaar. De arresten van het Hof van Justitie van de EU zijn te vinden op www.curia.europa.eu.

Verder is de Europese Commissie op 16 november 2017 gekomen met een gewijzigd Handboek Terugkeer. Dit handboek biedt de praktijk nuttige aanwijzingen voor de toepassing van het inreisverbod.

Op nationaal niveau hebben wij de recente rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voor het vreemdelingenrecht verwerkt. De uitspraken zijn te vinden op www.raadvanstate.nl. Ook hebben wij de recente rechtspraak van de Hoge Raad en de gerechtshoven voor het strafrecht opgenomen. De arresten zijn te vinden op www.rechtspraak.nl.

Tot slot is een aantal wetsvoorstellen in werking getreden in het kader van terrorismebestrijding waarin wordt gewerkt met aanverwante rechtsinstrumenten, zoals de ongewenstverklaring en het uitreisverbod.

De materie is bijgehouden tot 1 februari 2018. In de proefdrukfase hebben wij op beperkte schaal nog enkele nieuwere gegevens verwerkt. Bij de totstandkoming van dit boek hebben wij dankbaar gebruikgemaakt van het commentaar van collega Bram van Dokkum (senior jurist bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State) en van Eric Druijff (senior rechter bij de rechtbank Midden-Nederland, afdeling strafrecht). Het spreekt vanzelf dat eventuele fouten en onjuiste interpretaties geheel voor onze rekening komen. Daarnaast een dankwoord aan senior uitgever Peter Frissen en bureauredacteur Corinne Meijer. Zij hebben ons wederom als kundige personen terzijde gestaan. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Omdat dit boek groeit door ervaringen uit de praktijk, nodigen wij tot slot alle gebruikers uit hun opmerkingen door te geven via inreisverbod@hotmail.com.

Den Haag/Luxemburg, 12 februari 2018

Jim Waasdorp en Aniel Pahladsingh

VOORWOORD BIJ DE TWEDE DRUK

Sinds de eerste druk zijn inmiddels bijna twee jaren verstreken. Ook in die periode is veel gebeurd op Europees en nationaal niveau ten aanzien van het inreisverbod. Op Europees niveau is meer rechtspraak van het Hof van Justitie gekomen met directe gevolgen voor de Nederlandse rechtspraak (zowel vreemdelingenrecht als strafrecht). De arresten zijn te vinden op www.curia.europa.eu. Verder is de Europese Commissie op 1 oktober 2015 gekomen met een eerder aangekondigd Handboek Terugkeer. Dit handboek biedt de praktijk nuttige aanwijzingen voor de toepassing van het inreisverbod.

Op nationaal niveau hebben we de recente rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voor het vreemdelingenrecht verwerkt. De uitspraken zijn te vinden op www.raadvanstate.nl. Ook hebben we de recente rechtspraak van de Hoge Raad en de gerechtshoven voor het strafrecht opgenomen. De arresten zijn te vinden op www.rechtspraak.nl. Daarnaast behandelen we in de tweede druk de beleidsmatige ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan ten aanzien van het inreisverbod. Tot slot komt een aantal wetsvoorstellen in het kader van terrorismebestrijding aan de orde waarin wordt gewerkt met aanverwante rechtsinstrumenten, zoals de ongewenstverklaring en het uitreisverbod.

De materie is bijgehouden tot en met 31 december 2015. In de proefdrukfase hebben wij op beperkte schaal nog enkele nieuwere gegevens verwerkt. Bij de totstandkoming van dit boek hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van het commentaar van collega's Jack van de Kolk en Bram van Dokkum (beiden seniorjurist bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State), van Aldo Kuijer (raadsheer bij het gerechtshof Den Haag, afdeling strafrecht) en van André Klip (hoogleraar Straf- en strafprocesrecht en grensoverschrijdende aspecten van het strafrecht, Capgroep Strafrecht en Criminologie aan de Universiteit Maastricht). Het spreekt vanzelf dat eventuele fouten en onjuiste interpretaties geheel voor onze rekening komen. Daarnaast een dankwoord aan senior uitgever Peter Frissen en bureauredacteur Els van der Duijn. Zij hebben ons wederom als kundige personen terzijde gestaan. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Omdat dit boek groeit door ervaringen uit de praktijk nodigen wij tot slot alle gebruikers uit hun opmerkingen door te geven via inreisverbod@hotmail.com.

Den Haag, 20 januari 2016

Jim Waasdorp en Aniel Pahladsingh

VOORWOORD BIJ DE EERSTE DRUK

De Terugkeerrichtlijn is op 24 december 2008 in het Publicatieblad gepubliceerd en op 13 januari 2009 in werking getreden. Zij heeft onder meer tot doel om gemeenschappelijke regels vast te stellen voor terugkeer en verwijdering van onderdanen van derde landen die niet of niet meer voldoen aan de voorwaarden voor toegang tot dan wel verblijf of vestiging in een lidstaat. Het uiteindelijke doel van de Terugkeerrichtlijn is dat onderdanen van derde landen op wie zij van toepassing is, het grondgebied van de lidstaten verlaten.

Sinds de inwerkingtreding van de Terugkeerrichtlijn heeft de Nederlandse rechtsorde naast de nationale maatregel van de ongewenstverklaring te maken met het inreisverbod. Onder het inreisverbod wordt verstaan: “een administratieve of rechterlijke beslissing of handeling waarbij de betrokkene de toegang tot en het verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor een bepaalde termijn wordt verboden, samen met een terugkeerbesluit.” Het inreisverbod beoogt een Europese dimensie te geven aan de effecten van nationale terugkeermaatregelen. De wijze van operationalisering daarvan op Europees niveau staat ten dienste van de ontwikkeling van een gemeenschappelijk terugkeer- en verwijderingsbeleid.

Het inreisverbod vertoont overeenkomsten met de ongewenstverklaring, maar kan daarmee niet geheel worden gelijkgesteld. Zij verschillen namelijk wat betreft hun geografische bereik, doelgroep, sanctionering, duur en mogelijkheid van het verkrijgen van rechtmatig verblijf hier te lande.

Het uitvaardigen van het inreisverbod tegen een onderdaan van een derde land in Nederland betekent voor het vreemdelingenrecht dat die onderdaan in beginsel geen rechtmatig verblijf hier te lande kan hebben. Strafrechtelijk gezien heeft het uitvaardigen van het inreisverbod tot gevolg dat het verblijf van die onderdaan in Nederland strafbaar wordt gesteld met een vrijheidsstraf of een geldboete.

In dit boek behandelen wij in de eerste plaats de totstandkoming van de Terugkeerrichtlijn. Daarbij bezien wij welke redenen aanleiding zijn geweest om tot die richtlijn te komen. Vervolgens analyseren wij het inreisverbod zoals die maatregel in de Terugkeerrichtlijn is neergelegd en de implementatie daarvan in de Nederlandse vreemdelingenwet- en regelgeving en in de Nederlandse strafwetgeving. In de derde plaats bekijken wij de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie over het inreisverbod. Daaropvolgend

komt aan de orde welke formele en materiële eisen aan het inreisverbod in het Nederlandse vreemdelingenrecht worden gesteld. Daarbij hebben wij gebruik gemaakt van de rechtspraak van de rechtbank Den Haag en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Ook de bevoegdheidsverdeling tussen de bestuursrechter en de strafrechter maakt daarvan een onderdeel uit. Ten slotte gaan wij aan de hand van de rechtspraak van de gerechtshoven en de Hoge Raad in op de gevolgen van de introductie van het inreisverbod voor de beoordeling van een strafzaak. Daarbij zal duidelijk worden dat die introductie tot op heden met name gevolgen heeft voor strafvervolging en -oplegging wegens overtreding van de ongewenstverklaring.

Dit boek borduurt voort op twee eerder gepubliceerde bijdragen van ons' en beoogt de lezer een geheel geactualiseerd inzicht in (de gevolgen van) het inreisverbod te bieden. Door de opzet van het boek is het allereerst geschikt voor de Nederlandse rechtspraktijk die met het inreisverbod te maken heeft. Het gaat hierbij zowel om de vreemdelingenrechtpraktijk als om de strafrechtpraktijk. Daarnaast kan dit boek nuttig zijn voor het onderwijs.

De materie is bijgehouden tot 1 april 2014.

Bij de totstandkoming van dit boek hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van het commentaar van collega's Ton Bijloos, Jack van de Kolk en Bram van Dokkum. Daarnaast een dankwoord aan senior uitgever Peter Frissen en bureauredacteur Yvonne Stengs. Zij hebben ons als kundige personen terzijde gestaan. Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Het spreekt vanzelf dat eventuele fouten en onjuiste interpretaties geheel voor onze rekening komen.

Den Haag, 18 april 2014

Jim Waasdorp en Aniel Pahladsingh

---

¹ Pahladsingh en Waasdorp 2013 en Pahladsingh en Waasdorp 2014.

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AA	Ars Aequi
A&MR	Asiel- en Migrantenrecht
AB	Administratiefrechtelijke Beslissingen (AB Rechtspraak Bestuursrecht)
ABRVS	Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
ACVZ	Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken
AFDELING ADVISERING	Afdeling advisering van de Raad van State
AFL.	aflevering
A-G	advocaat-generaal
AWB	Algemene wet bestuursrecht
BIJV.	Bijvoorbeeld
BJCLCJ	Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice
BNB	Beslissingen Nederlandse Belastingzaken (Nederlandse Belastingrechtspraak)
C	Serie C (Communication) van het Publicatieblad van de Europese Unie
CBB	College van Beroep voor het bedrijfsleven
CLP	Criminal Law and Philosophy
COM	Document of the European Commission
CRVB	Centrale Raad van Beroep
C&R	Tijdschrift Crimmigratie en Recht
DD	Delikt en Delinkwent
DEF.	definitief
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DT&V	Dienst Terugkeer & Vertrek
E.A.	en anderen
E.V.	en verder
ECLI	European Case Law Identifier
EG	Europese Gemeenschap (thans: EU)
EG-VERDRAG	Verdrag betreffende de oprichting van de Europese Gemeenschap
EHRC	European Human Rights Cases
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EJML	European Journal of Migration and Law
EU	Europese Unie

EU-HANDEST	Handvest van de grondrechten van de Europese Unie
EVN	Europees Verdrag inzake nationaliteit
EVRM	Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
FED	FED Fiscaal Weekblad
FRA	Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten
HOF VAN JUSTITIE	Hof van Justitie van de Europese Unie
HVJ EG	Hof van Justitie van de Europese gemeenschap
HVJ EU	Zie Hof van Justitie
HOG E RAAD	Hoge Raad der Nederlanden
HR	zie Hoge Raad
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOM	Internationale Organisatie voor Migratie
IVRK	Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind
JB	Jurisprudentie Bestuursrecht
JBPLUS	Jurisprudentie Bestuursrecht Plus
JHG	JHG EU-Handvest selecties
JV	Jurisprudentie Vreemdelingenrecht
JNVR	Jaarnaal Vreemdelingenrecht
KMAR	Koninklijke Marechaussee
L	Serie L (Legislation) van het Publicatieblad van de EU
LOVS	Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht
M.NT.	met noot
STAATS-SECRETARIS	staatssecretaris van Justitie en Veiligheid
MVV	machtiging tot voorlopig verblijf
NBSTRAF	Nieuwsbrief Strafrecht
NGO'S	non-gouvernementele organisaties
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NJB	Nederlands Juristenblad
NJFS	Nederlandse jurisprudentie Feitenrechtspraak Stafzaken
NL	Nederland
NR(S).	nummer(s)
NTB	Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht
NTER	Nederlands Tijdschrift voor Europees Recht
OJ	Official Journal
OM	Openbaar Ministerie
P.	pagina

PB.	Publicatieblad van de Europese Unie
PPU	Procédure Préjudicielle d'Urgence
RB.	Rechtbank
REAL	Review of European Administrative Law
RED.	redactie
RSV	Rechtspraak Sociale Verzekering
RV	Rechtspraak Vreemdelingenrecht
RVDW	Rechtspraak van de Week
RWN	Rijkswet op het Nederlanderschap
SEC	Staff Workingdocument of the European Commission
SEW	SEW Tijdschrift voor Europees en economisch recht
SIS	Schengen Informatie Systeem
SIS-II	Schengen Informatie Systeem van de tweede generatie
STB.	Staatsblad
TBR	Tijdschrift voor Bouwrecht
TBS	terbeschikkingstelling van de Staat
TPWS	Tijdschrift Praktijkwijzer Strafrecht
TRB.	Tractatenblad
TRRB	Tijdschrift voor Recht, Religie en Beleid
T.VREEMD	Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht (België)
TVV	Tijdschrift voor Veiligheid
USAB	USA Bulletin
VB 2000	Vreemdelingenbesluit 2000
VC 2000	Vreemdelingencirculaire 2000
VEU	Verdrag betreffende de Europese Unie
VGL.	Vergelijk
VP	Vreemdelingenpolitie
VRZ.	Voorzieningenrechter
VS	Verenigde Staten
VV 2000	Voorschrift Vreemdelingen 2000
VW 2000	Vreemdelingenwet 2000
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WBV	Wijzigingsbesluit Vreemdelingencirculaire
WODC	Wetenschappelijk onderzoeks- en documentatiecentrum
WVSR	Wetboek van Strafrecht
WVSV	Wetboek van Strafvordering
ZAR	Zeitschrift für Ausländerrecht und Ausländerpolitik
ZP.	zittingsplaats

HOOFDSTUK 1 NAAR EEN EFFECTIEF EUROPEES TERUGKEERBELEID

1.1 Inleiding

De terugkeer en verwijdering van onderdanen van derde landen die illegaal op het grondgebied van een lidstaat van de Europese Unie verblijven, zijn een lange tijd uitsluitend aangelegenheden van de betrokken lidstaat geweest. Zo kent de Nederlandse rechtsorde de nationale maatregel van de ongewenstverklaring om dergelijke onderdanen die een inbreuk maken of hebben gemaakt op de openbare orde of de nationale veiligheid, uit Nederland te weren.¹ Die maatregel strekt zich in beginsel slechts uit tot het grondgebied van Nederland.²

Steeds meer is echter de noodzaak onderkend om op het gebied van terugkeer en verwijdering op Europees niveau samen te werken.³ De verschillen hierover in wetgeving, beleid en praktijk van de lidstaten van de Europese Unie waren namelijk enorm.⁴ Daarbij ging het niet uitsluitend om definities van, maar ook om wettelijke bepalingen inzake bijvoorbeeld de terugkeer, verwijdering en inreis van onderdanen van derde landen. Dit leidde tot complicaties in situaties waarin meer dan een van die lidstaten was betrokken, omdat dan niet duidelijk was welke definitie(s) en welke wettelijke bepaling(en) van toepassing waren. Die situaties hadden bovendien een negatief effect op repatriëring en gaven een verkeerd signaal aan de buitenwereld wat betreft de bereidwilligheid van de Europese Unie om illegale immigratie tegen te gaan. Dit werd onwenselijk geacht.⁵

---

¹ Zie artikel 67, eerste lid, van de Vw 2000. Voor informatie over de ontstaansgeschiedenis van de ongewenstverklaring: Swart 1978, p. 270-271.

² Indien een signalering in het zogeheten Schengeninformatiesysteem plaatsvindt, kan de ongewenstverklaring ook gevolgen buiten het grondgebied van Nederland hebben. Zie voor de signalering van onderdanen van derde landen met het oog op weigering van toegang en verblijf: Verordening (EG) nr. 1987/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 betreffende de instelling, de werking en het gebruik van het Schengeninformatiesysteem van de tweede generatie (hoofdstuk IV/artikelen 20-30; *Pb.* 2006 L 381).

³ Guipponi signaleert deze trend op het gebied van migratie. Zie Guipponi 2009, p. 1-2.

⁴ Zie voor een uitvoerig en interessant overzicht van de verschillen in wetgeving, beleid en praktijk inzake vrijwillige en gedwongen terugkeer in de lidstaten van de Europese Economische Ruimte: International Organization for Migration and the Advisory Committee on Aliens Affairs 2004, p. 253-273.

⁵ Council document 14673/02 MIGR 125 FRONT 135 VISA 172, p. 12-13; SEC(2005) 1057, p. 4.

Dit hoofdstuk gaat over de ontwikkeling van een effectief Europees terugkeerbeleid. Paragraaf 1.2 ziet op de aanloop naar de Terugkeerrichtlijn⁶ en bevat een schets van de meest relevante stappen die daartoe zijn gezet. De daaropvolgende paragraaf (1.3) gaat over de Terugkeerrichtlijn zelf. In paragraaf 1.4 zal blijken dat de nationale maatregel van de ongewenstverklaring na de komst van de Terugkeerrichtlijn voor onderdanen van derde landen heeft plaatsgemaakt voor het inreisverbod en dat de ongewenstverklaring nog wel kan worden uitgevaardigd tegen Unieburgers of hun familieleden. In paragraaf 1.5 bespreken wij – de inmiddels herziene versie van – het Handboek Terugkeer.⁷ Dit handboek is opgesteld door de Europese Commissie en de lidstaten. In paragraaf 1.6 analyseren wij drie in het kader van het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme tot stand gekomen Nederlandse wetten. Wij zullen zien dat de in die wetten genoemde instrumenten raakvlakken hebben met het inreisverbod. Ook bespreken wij recente uitspraken van de Afdeling op dit gebied. Dit hoofdstuk sluiten wij in paragraaf 1.7 af met de door de Europese Commissie aangekondigde herschikking van de Terugkeerrichtlijn.

1.2 De aanloop naar de Terugkeerrichtlijn: een historische schets

1.2.1 *Het Programma van Tampere*

Met het Verdrag van Amsterdam⁸ werd de geleidelijke totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid een nieuwe doelstelling van de Europese Unie. In dit verdrag was onder meer een Unierechtelijke bevoegdheid op het gebied van asiel en immigratie vastgesteld.⁹ Dit is voor staatshoofden en regeringsleiders aanleiding geweest om tijdens de Europese Raad van Tampere in oktober 1999 op te roepen tot de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beleid op dat gebied.¹⁰ Die oproep is vervat in het Programma van

---

⁶ Richtlijn 2008/115/EG van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven (*Pb.* 2008 L 348/98).

⁷ Aanbeveling (EU) 2017/2338 van de Europese Commissie van 16 november 2017 tot vaststelling van een gemeenschappelijk 'terugkeerhandboek' voor gebruik door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten bij de uitvoering van aan terugkeer gerelateerde taken (*Pb.* 2017 L 339/83).

⁸ Verdrag houdende wijziging van het VEU, de verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en sommige bijbehorende akten (*Pb.* 1997 C 340/01).

⁹ Zie Titel III A van het Verdrag van Amsterdam, in het bijzonder artikel 73.

¹⁰ COM(2002) 175 def., p. 5.

Tampere.¹¹ Het is het eerste meerjarenprogramma waarin prioriteiten voor de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid worden gesteld.¹²

In het Programma van Tampere heeft de Europese Raad onder meer erop gewezen dat alle fasen van de migratiestromen doeltreffender moeten worden beheerd. Hij heeft daarin de wens geuit om in nauwe samenwerking met landen van herkomst en doorreis voorlichtingscampagnes te ontwikkelen over de bestaande mogelijkheden tot legale immigratie. Volgens de Europese Raad moet een actief gemeenschappelijk beleid inzake visa en valse documenten worden doorontwikkeld, met inbegrip van nauwere samenwerking tussen de consulaten van de Europese Unie in derde landen. Daarnaast heeft de Europese Raad in het Programma van Tampere het belang beklemtoond van een doeltreffende controle aan de buitengrenzen van de Europese Unie door gespecialiseerde, goed opgeleide vakmensen. Ook moet de steun aan landen van herkomst en doorreis worden ontwikkeld om vrijwillige terugkeer te bevorderen, aldus de Europese Raad.

Sinds het Programma van Tampere heeft de Europese Commissie regelmatig voorstellen ingediend en mededelingen gedaan inzake een Europees asiel- en migratiebeleid dat gebaseerd is op een benadering in twee fasen: de goedkeuring van een gemeenschappelijk rechtskader en de ontwikkeling van een open coördinatiemethode.¹³ Die voorstellen en mededelingen beogen – in lijn met het Programma van Tampere – een efficiënter beheer van migratiestromen en zijn gericht op de goedkeuring van gemeenschappelijke procedures voor legale toelating van onderdanen van derde landen, met nauwere contacten met de landen van herkomst en ondersteund door een beter gecoördineerd integratiebeleid op nationaal niveau.¹⁴ Het onderliggende uitgangspunt is dat de migratiedruk zal

---

¹¹ *Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations*. COM(2004) 401 def.

¹² COM(2005) 184 def., p. 3.

¹³ COM(2002) 175 def., p. 5. De open coördinatiemethode is een van de bijzondere besluitvormingsprocedures die in de Europese Unie gebruikt worden voor onderwerpen waarover de lidstaten nog helemaal zelf beslissen, maar waarop zij wel hun beleid op elkaar willen afstemmen. Besluiten op basis van deze methode zijn dan ook niet bindend. De procedure is niet in de Europese verdragen opgenomen. In het kort verloopt zij als volgt: in de Raad van Ministers wordt een voorstel gedaan. De Raad spreekt in samenwerking met de Europese Commissie doelstellingen af. Vervolgens zijn de lidstaten verantwoordelijk voor het nakomen van de afspraken. Het Europees Parlement speelt nauwelijks een rol in de open coördinatiemethode. Zie https://www.europa-nu.nl/id/vh7eg8ym3xy5/open_coördinatiemethode_ocm.

¹⁴ SEC(2005) 1057, p. 7; COM(2002) 175, p. 5.

toenemen en dat migratie in het licht van de economische situatie en de demografische prognoses een rol kan spelen in de economische en sociale ontwikkeling van de Europese Unie.¹⁵

1.2.2 Een mededeling van de Europese Commissie betreffende een gemeenschappelijk beleid inzake illegale immigratie

Een van de mededelingen inzake een Europees asiel- en migratiebeleid die de Europese Commissie heeft gedaan, is die van 15 november 2001. Het gaat om een mededeling aan de Europese Raad en het Europees Parlement betreffende een gemeenschappelijk beleid inzake illegale immigratie. Deze mededeling maakt duidelijk dat een terugkeerbeleid moet worden gebaseerd op drie elementen:

- 1) gemeenschappelijke principes;
- 2) gemeenschappelijke standaarden; en
- 3) gemeenschappelijke maatregelen.¹⁶

In de mededeling van 15 november 2001 heeft de Europese Commissie onder meer te kennen gegeven dat preventie en bestrijding van illegale immigratie wezenlijke aspecten zijn van het gemeenschappelijke en alomvattende asiel- en migratiebeleid van de Europese Unie.¹⁷ Volgens de Europese Commissie moet de terugkeerproblematiek grondig worden besproken om een samenhangende Unierechtelijke aanpak te ontwikkelen waarbij rekening wordt gehouden met de complexe aard van dit belangrijke onderwerp.¹⁸

De mededeling van de Europese Commissie is in de Europese Raad van Laken van 14 en 15 december 2001 aan de orde gesteld. Daarbij heeft de Europese Raad bevestigd dat hij belang hecht aan de in het Programma van Tampere vastgestelde beleidslijnen en doelstellingen in verband met de totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid in de Europese Unie en dat de totstandbrenging van een werkelijk gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid binnen deze ruimte de instelling vereist van diverse instrumen-

---

¹⁵ COM(2002) 175, p. 5.

¹⁶ Guipponi 2009, p. 6.

¹⁷ COM(2001) 672 def. Zie ook COM(2000) 755 def. en COM(2000) 757 def.

¹⁸ COM(2001) 672 def., p. 5-7.